

NURZAĆ (45) *vb impf*

nurzać (44), **norzać** (1) *Calep.*

a jasne; norzać z tekstu nie oznaczającego ó.

inf nurzać (6). ◇ *praes 1 sg* nurzãm (4); -ãm (3) *CzechRozm* (2), *BudNT*, -ãm (1) *Calep.* ◇ *3 sg* nurzã (5). ◇ *praet 3 sg m* nurzãł (17). ◇ *3 pl m pers* nurzali (2). ◇ *fut 3 sg* nurzać będzie (2). ◇ *con 1 sg m* bym nurzãł (1). ◇ *impers praet* nurzãno (3). ◇ *part praes act* nurzając (5).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII w.

1. *Pogrążyć w wodzie, zagłębiać; demergere Mącz; inurinare Calep; mersare, mertare Cn* (3): *Inurino* – *Pod wodę norzãm. Calep* 561a.

nurzać kogo, co (2): *Demergit caput cornix per littora, Wroná lie kąpie po brzegách/ Nurza głowę w wodę. Mącz* 218c; *Nowokrzczeńcy słowo krztu y krzczenia w Kościele zdawná zwyczajne [...] śmieie odrzuciwszy/ ná to miejsce nurzanie/ ábo ponurzanie fwe íprołne/ [...] podrzucili: áby krzeft máłych dziatke (ktorych fię nurzác nie godzi by nie vtonęły) y tym słamym słowem wyniszczyli. WujNT* 11.

W charakterystycznych połączeniach: nurzać głowę; nurzać pod wodę, w wodę.

2. *Udziałac chrztu przez zanurzenie w wodzie (w terminologii antytrynitarzy); baptizare PolAnt* (42): *BudNT Mar* 1/4; *Potym przyfzedł Iezus y vcźniowie ie⁸⁰ do źiemie Iudłkiey/ y tám z nimi miełzkał/ y nurzãł. CzechRozm* 257; *Y był Ian ná pułczy nurzãjąc y opowiadãjąc ponurzenie pokãiania/ ná odpulzczenie grzechow [Fuit Ioannes baptizans in deserto PolAnt Mar 1/4] CzechRozm* 257v, 33, 257 [2 r.], 258 [2 r.], 258v.

nurzać kogo (11): *BudNT Matth* 28/19; *A czemuż dźiatki z ftárãdawná nurzãno? CzechRozm* 258v; *gdzie naprzod każe [Zbawiciel] vcźnie czynić: potym ie nurzác: á nád to vczyć ich włyłtkiego co on rofkazał. CzechRozm* 259, 108v, 257, 257v [2 r.], 258v [2 r.], 267, *3.

W połączeniu szeregowym (1): *wodã nurzãm (álbo) grãzam/ álbo maczam. BudNT S2v marg.*

W przeciwstawieniu: »nurzać ... kropić abo polewać« (1): *A czemuż dźiatki z ftárãdawná nurzãno? (-) Nie nurzãno/ ále ábo kropiono/ ábo polewano: ále nie według słowá BÓżego/ áni z vłtawy Chrístułowej/ ále z wymyłtu ludzkiego. CzechRozm* 258v.

W nawiązaniu do biblijnego wersetu: baptizantes eos in nomen Patris, et Filij, et sancti Spiritus Matth 28/19 (3): *Szedłzy przeto vcźcie włyłtkie pogány nurzãjąc ie wimię oycá y łyná/ y świętego ducha. BudNT Matth* 28/19; *CzechRozm* 257v, 267.

Zwroty: »nurzać Duchem ((Świętym) i ogniem)« = baptizare (in) Spiritu sancto PolAnt [szyk zmienny] (8): *Ten ná ktorego vyźrzyłz ducha złtępuiącego y ná nim zołtawãiącego/ duchem świętym nurza. CzechRozm* 257; *Iac was nurzãm wodã [...] lecz ten ktory po mnie idźie możnieyłzy iełt nád mię/ ktorego nie iełtem godźien ábym miał nofíc trzewiki: ten was nurzác będzie duchem świętym y ogniem. CzechRozm* 257, 257 [3 r.], 258, 267, *4v.

»nurzać ku pokajaniu, na pokajanie« = baptizare in poenitentiam PolAnt Matth 3/11 (1:1): *Iac was nurzãm wodã ku pokãianiu CzechRozm* 257, 267.

»nurzać ponurzeniem pokajania« (1): Ianći nurzał ponurzánim pokáíánia [*baptizavit baptisma poenitentiae PolAnt Act 19/4*]/ mówiąc do ludu/ áby wierzyli w te⁸⁰ ktory po nim przyść miał *CzechRozm 258*.

»nurzać w iednę miłość i wiarę« (1): Y wiele ich [*Izraelczykow*] [...] z roznego nabożeńftwá y ftanu/ w iednę miłość y wiarę nurzał *CzechRozm 108v*.

»nurzać wodą, w wodzie« = *baptizare (in) aqua PolAnt [szyk zmienny] (10:3)*: Odpowiedział Iohan wżem mówiąc. Iac w wodzie nurzam was *BudNT Luc 3/16, S2v marg*; A nurzałże też Iezus infzych wodą iáko iego ponurzył był Ian? *CzechRozm 257, 257 [5 r.], 258, 267, **v; Ioannes baptizavit aqua, Ian krzcíł wodą: czemu zepłowáli [nowokrzczeńcy]/ przydawłzy łowo/ In; ktorego áni w Greckim/ áni w Lácińńkim niemáľz/ mówiąc: Nurzał w wodzie: iedno iż rzec nie mogli/ nurzał wodą: iáko my włafnie mowimy/ krzcíł ábo omywał wodą? WujNT 12*.

Synonimy: **1.** grząc, maczac; **2.** krzcíc.

Formacje współrdzenne: *nurzac się, ponurzac, wynurzac, wynurzac się, zanurzac, zanurzac się; nurzyc, ponurzyc, ponurzyc się, wnorzyc się, wnurzyc, wynurzyc, wynurzyc się, zanorzyc, zanorzyc się; narzac, narzac się, ponarzac, ponarzac się, wnarzac, wynarzac, zanarzac, zanarzac się.*

Cf **NURZANIE, NURZANY**

AW